

נטילת ידים לסעודה

שבת יג, ב – טו, א

ושמונה עשר דבר גזרו ... אלו פוסלין את התרומה ... והידים, מפני שהידים עסקניות הן (ונוגעין בבשרו ובמקום טנופת וגנאי לתרומה בכך ונמאס לאוכלין כשנוגע בה בידים מסואבות, רש"י) ... וידים תלמידי שמאי והלל גזור ... שלמה גזר לקדשים ואתו אינהו וגזור אף לתרומה.

חגיגה יח, ב

נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ... חולין ומעשר מי בעו נטילת ידים, ורמינהי התרומה והביכורים ... טעונין נטילת ידים ... כאן באכילה דנהמא כאן באכילה דפירי.

חולין קו, א

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה (שהידים שניות ופוסלות את התרומה, אבל חולין לא מהני בהו שני, ומפני סרך תרומה, שירגילו אוכלי תרומה ליטול ידיהם הנוהגת בחולין, רש"י).

שוע"ר סי' קנח

א כל האוכל פת שמברכין עליו המוציא צריך ליטול ידיו תחלה אע"פ שאין מלוכלכות ואינו יודע להם טומאה, לפי שסתם ידים שהסיח מהם דעתו משמירתן הן שניות לטומאה, ופוסלות את התרומה מדברי סופרים עד שירחצם במים כהלכתן.

ותקנו אף באכילת חולין משום סרך תרומה, שירגילו ליטול ידיהם בכל אכילה ולא ישכחו ליטול לתרומה. ולא רצו לחלק בין כהנים לישראלים שאין אוכלים תרומה. וגם עכשיו שאין הכהנים אוכלין תרומה מפני הטומאה לא בטלה תקנה זו, כדי שיהיו רגילים בני ישראל כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו לאכול בטהרה.

ולא תקנו אלא בפת לפי שרוב התרומות הן בפת שמן התורה אין תרומה נוהגת אלא בדגן תירוש ויצהר שנאמר ראשית דגן תירוש ויצהר וגו', והדגן שהוא ה' מיני תבואה דרך אכילתו הוא לעשות ממנו פת. ותירוש ויצהר הם יין ושמן דרך שתייתן הם בכלי ואין אדם עשוי ליגע בהם בידיו, לפיכך לא הצריכו בהם נטילת ידים אפילו בתרומה ואצ"ל בחולין.

וגם בפת חולין לא הצריכו אלא בפת שרגילין בה תדיר לקבוע סעודה עליהם, אבל פת הבאה בכיסנין ולחמניות דקות שאין מברכין עליהם המוציא לפי שאין רגילין לקבוע סעודה עליהם כמ"ש בסי' קס"ח אינם צריכים נטילת ידים, כמו שאין צריך לדגן קודם שנעשה פת, אע"פ שתורתו היא מן התורה אלא שאינה רגילה ומצויה כל כך בבית לפיכך לא גזרו בשבילה בחולין.

ב אפילו פת גמורה אם אינו אוכל אלא פחות מכביצה בלא קליפתה יש להסתפק אם צריך נטילת ידים, לפי שפחות מכביצה אינו נקרא אוכל לענין טומאת אוכלין, שמפני זה אינו מטמא משקים ואוכלים אחרים שנגעו בו שנאמר מכל האוכל אשר יאכל וגו', וחכמים לא הצריכו נטילת ידים בחולין משום סרך תרומה אלא באכילה ולא בנגיעה, ופחות מכביצה כיון שאינו נקרא אוכל לענין טומאה אין אכילתו חשובה אכילה לענין נטילת ידים, לפיכך יטול ידיו ולא יברך. ואפילו אוכל כל שהוא צריך נטילת ידים בלא ברכה.

שוע"ר סי' קסא

ח שיעור נטילת ידים כל היד עד הקנה של זרוע כשיעור קידוש ידים שבמקדש ויש אומרים שהקילו בנטילת ידים ולא הצריכו אלא עד מקום חיבור האצבעות לכף היד.